

Αρχιμανδρίτης Αρσένιος Κατερέλος, Εισαγωγική ομιλία περί ευχής

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Αρχιμανδρίτης Αρσένιος Κατερέλος
Ηγούμενος Ι. Μονής Αγίου Νικολάου Δίβρης Φθιώτιδος

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΟΜΙΛΙΑ ΠΕΡΙ ΕΥΧΗΣ

Με την Χάρι του Θεού και την πατρική ευχή και προτροπή του Σεβασμιωτάτου για ποικίλο ποιμαντικό, κατηχητικό, εξομολογητικό και λειτουργικό έργο, ξεκινάμε σήμερα την πρώτη μας εισήγησι, σεβαστοί μου πατέρες και αγαπητοί εν Χριστώ αδελφοί μου.

Βέβαια, συναισθανόμενοι την πάσης φύσεως αδυναμία μας, θα προτιμούσαμε, αναμφισβήτητα, την σιωπή. Γι' αυτό, άλλωστε, και στο ταπεινό μας Μοναστήρι, όσο εξαρτάτο από εμάς, ελάχιστες φορές επιτρέψαμε στον εαυτό μας το κήρυγμα, με την έννοια, ότι πάντα προτιμάμε να είμαστε μαθηταί των Αγίων, αυτών δηλ. των διαβεβηκότων εν θεωρία.

Γι' αυτό, και τις πιο πολλές φορές, ιδιαίτερα στις αγρυπνίες, προτιμούμε την ανάγνωσι από κείμενα αγιοπατερικά, διότι, αγαπητοί μου αδελφοί, οι Άγιοι ο,τι είπαν και έγραψαν δεν το έκαναν εγκυκλοπαιδικά, διανοητικά, όπως εμείς, σήμερα, παίρνομε από δω, παίρνομε από κει, δανειζόμαστε από δω, δανειζόμαστε από κει. Και καλά κάνομε, γιατί αυτό είναι ασφάλεια, αλλά όλοι οι προηγούμενοι κυρίως Άγιοι τι έλεγαν πρωτίστως και πέρα και πάνω απ' όλα; Έλεγαν μόνο ο,τι εκείνοι

είχαν ζήσει, ο,τι είχαν κάνει πνευματικό τους κτήμα. Γενικώς, έμαθαν τα θεία και δίδαξαν αυτά που έμαθαν, αφού πρώτα τα έπαθαν. Γι' αυτό και ο λόγος τους έχει ιδιαίτερη δύναμη.

Έτσι εξηγείται το φαινόμενο σε όσους είχαν την ευλογία από τον Θεό να γνωρίσουν αγίους ανθρώπους, να θυμούνται μία ζωή τις συμβουλές τους και τα λόγια τους λες και ήταν χθες, λες και ήταν τώρα δα, έστω κι αν αυτοί που τους τα είπαν ήσαν αγράμματοι, η δεν είχαν κανένα χάρισμα η εκπαίδευσι λόγου, είτε ήσαν ισχνόφωνοι, είτε ήσαν βραδύγλωσσοι, είτε δεν ήξεραν τους κανόνες της ομιλητικής κι όλα αυτά. Αντιθέτως, ακούγοντας άλλες ομιλίες από εκπαιδευμένους ρήτορες, εκείνη μεν την ώρα μας ευχαριστούν, αλλά τελικά δεν έχουν την ανάλογη δύναμη να μας ταρακουνήσουν, να μας πείσουν όσο οι προηγούμενοι, οι οποίοι τα λένουν από το περίσσευμα δηλ. της καρδιάς τους ανεπητίδευτα και πηγαία και πάνω απ' όλα όλοι αυτοί οι οποίοι εκ πείρας ωμιλούσαν και ουχί εκ θεωρίας.

Έτσι εξηγείται το πως κι εγώ ο ταπεινός θυμάμαι, με κάθε λεπτομέρεια, την πρώτη συζήτησή μου με τον μακαριστό Γέροντα Παΐσιο τον Αγιορείτη πριν είκοσι χρόνια, σε ηλικία τότε 16 - 17 ετών, μαθηταί Λυκείου είμαστε τότε, παρ' όλο που δεν πήγαμε με διάθεσι ωφελείας, αλλά μάλλον περιεργείας. Άλλωστε, και ο Γέροντας, όταν μας ρώτησε "έχετε πνευματικό;" "σας αναπαύει;", εμείς - είμαστε μία παρέα τριών ατόμων, τότε - κοιταχθήκαμε μεταξύ μας και είπαμε «τι θα πη "αν μας αναπαύη ο πνευματικός";», γιατί δεν καταλαβαίναμε καν τι θα πη αυτό, αν και φυσικά είχαμε εξομολογηθή κάποιες φορές. Και κατάλαβε, ο Γέροντας, ότι είμαστε ελαφρώς άσχετοι με τα πνευματικά. Και τότε μας είπε, με πόνο και αγάπη: «Δεν έχετε πνευματικές χαρές. Εύχομαι να τις αποκτήσετε και να αποκτήσετε, όπως έλεγε και σε πολλούς, την καλή πνευματική ανησυχία για να έχετε, αργότερα, και χαρές πνευματικές».

Και, επειδή εδώ είμαστε μία οικογένεια και μπορεί να λέμε και κάτι περισσότερο, σεβαστοί μου πατέρες, που σας ευχαριστώ και για την εδώ φιλοξενία, ο Θεός να σας την υπερανταναπληρώση με την Χάρι Του, αγαπητοί μου αδελφοί, επειδή, λοιπόν, εδώ είμαστε μια οικογένεια, ας πούμε και κάποια πράγματα περισσότερο.

Λοιπόν, ο π. Παΐσιος ήταν ο πρώτος άνθρωπος που μας ταρακούνησε πνευματικά, χωρίς να του το ζητήσωμε βέβαια, μας έπεισε, όσο κανείς άλλος, και φυσικά, του οφείλομε, μπορούμε να πούμε, απεριόριστη, διαχρονική ευγνωμοσύνη. Και, παρ' όλη την τότε αδιαφορία μας, μας έπεισε για πολλά πράγματα.

Κατ' αρχάς, καταλάβαμε, ότι βιαζόταν να πάη, από θείο έρωτα, επιθυμούσε διακαώς να πάη στον Θεό. Επιθυμούσε τον θάνατο ως ζωή. Αυτό, το βλέπαμε σε

όλο του το είναι χωρίς εμείς να κάνουμε καμμία προς τούτο προσπάθεια. Ήταν πέρα για πέρα οφθαλμοφανές και πέρα για πέρα διάχυτο σε όλες τις ενέργειες του μακαριστού Γέροντα Παΐσιου. Και μας είπε διάφορα, βέβαια, τα οποία τώρα δεν είναι της παρούσης ώρας να τα πούμε. Όταν απομακρυνθήκαμε από κει, ήταν καλοκαίρι του '79, Ιούλιος μήνας, μπορούμε να πούμε ότι είχαμε και την πρώτη μας πνευματική χαρά χωρίς καν να την ζητήσωμε, χωρίς καν να την νοσταλγήσωμε, γιατί δεν ξέραμε καν τι θα πη αυτό το πράγμα. Είχαμε μια ανεξήγητη χαρά φεύγοντες από το Κελλί του, που μας συνώδευε για αρκετή ώρα, και δεν ξέραμε πόθεν προερχόταν αυτό τότε. Οπωσδήποτε, βέβαια, ήταν αποτέλεσμα της προσευχής του μακαριστού Γέροντα, παρά την αναξιότητά μας.

Αλλά, και πριν πάμε στον μακαριστό Γέροντα Παΐσιο, συναντήσαμε, το προηγούμενο απόγευμα, τον πορτάρη της Ι. Μ. Κουτλουμουσίου, τότε μοναχό Αρσένιο, που και με αυτόν, θυμάμαι, σχεδόν όλη, αν όχι όλη, την συζήτησι. Μεταξύ των άλλων, μας συνέστησε, ο π. Αρσένιος, το βιβλίο "Ενας ασκητής επίσκοπος", του αγίου Νήφωνος, επισκόπου Κωνσταντιανής, να πάμε να το βρούμε, να το αγοράσωμε, που ούτε καν ξέραμε τότε τον τίτλο του βιβλίου αυτού.

Μας είπε πράγματα που μας τρύπησαν την καρδιά και εκείνος. Το πιο χαρακτηριστικό, που νομίζω ότι αξίζει τον κόπο να το αναφέρω εις την αγάπη σας χωρίς να γίνωμαι κουραστικός, ήταν το εξής: Μας είχε πη ο π. Αρσένιος, ο πορτάρης, το εξής: "Αν ένα βιβλίο το διαβάσης μία φορά και μετά δεν χρειάζεται να το ξαναδιαβάζης, από καιρού εις καιρόν, τότε ούτε την πρώτη φορά άξιζε, παιδιά μου, να κάνετε τον κόπο να το διαβάσετε, γιατί αυτό το βιβλίο στερείται της Χάριτος του Αγίου

Πνεύματος, οπότε δεν αντέχει στην αιωνιότητα, δεν είναι ψυχωφελές.

Αυτός ήταν Γεωπόνος και, ως εκ τούτου, έκανε διάφορα συναφή μαθήματα εις την Αθωνιάδα Σχολή. Μάλιστα, τις πιο πολλές φορές, συντόμευε το μάθημα, όχι από αδιαφορία, τα έλεγε πιο περιληπτικά, είχε και την ικανότητα την καθηγητική, και την πνευματική. Λοιπόν, προτιμούσε να συντομεύση το μάθημα του σχολείου στα παιδιά της Αθωνιάδας, έτσι έκρινε, ότι θα τα ωφελούσε πιο πολύ, για να κερδίση χρόνο, εν ώρα μαθήματος, για να διδάξη στα παιδιά λίγο για την προσευχή του Ιησού, δηλ. το "Κυριε, Ιησού Χριστέ, ελέησόν με". Και, φυσικά, αυτό το έκανε από πόνο και πολλή αγάπη για τα παιδιά.

Γιατί, αγαπητοί μου αδελφοί, όποιος έχει γνωρίσει την αγάπη του Θεού και έχει καεί από αυτήν, δεν αντέχει να βλέπη τον άλλον στην άγνοια και προσπαθεί παντί τρόπω να τον βοηθήη η με τον α' η με τον β' τρόπο, ανάλογα βέβαια τι πόστο έχει εις την κοινωνία. Ποιός είναι, αν είναι λαϊκός, αν είναι μοναχός, αν είναι ιεραπόστολος, ανάλογα, δεν έχει σημασία. Το αποτέλεσμα είναι ότι με τον α' η β'

η γ' τρόπο κοιτάει να δη πως θα βοηθήση τον οποιοδήποτε συνάνθρωπο πνευματικώς και εντελώς ανιδιοτελώς, γιατί όπου υπάρχει ιδιοτέλεια, εκεί δεν ευρίσκεται ο Θεός.

Λέγει, σχετικά, ο θαυμασιώτατος άγιος Ισαάκ ο Σύρος, για το θέμα της διδασκαλίας, ότι η αρετή που διδάσκεται χωρίς πρώτα να έχη βιωθή, μοιάζει με το νερό μιας ωραίας ζωγραφισμένης λίμνης σε κάποιον αντίστοιχο, καταπληκτικό έστω, ζωγραφισμένο πίνακα. Όμως, το νερό αυτό, τελικά, όσο και αν φαίνεται ωραίο, εφ' όσον δεν είναι πραγματικό αλλά είναι ζωγραφιστό, δεν μπορεί τελικά να ξεδιψάση τον θεατή του πίνακα αυτού. Και όχι μόνο δεν μπορεί να ξεδιψάση, αλλά όσο πιο ωραία, κατά τον ταπεινό μας λογισμό, είναι ζωγραφισμένο, τόσο πιο πολύ σε ξεσηκώνει και σου αυξάνει την ήδη υπάρχουσα δίψα σου, δηλ. δημιουργεί μεγαλύτερο πρόβλημα, μεγαλύτερο πνευματικό κενό, απογοήτευσι και όλα τα συναφή, αν αυτός ο οποίος διδάσκει δεν έχη βιώματα και δεν εφαρμόζη εις την πράξι αυτά τα οποία διδάσκει.

Με άλλα λόγια, η αρετή που διδάσκεται χωρίς αντίστοιχη πράξι και αντίστοιχη προσωπική πείρα, πολλές φορές όχι μόνο δεν ωφελεί, αλλά δυστυχώς και σκανδαλίζει. Ενώ, αν υπάρχη αρετή, ακόμη και να μη γίνεται ομιλία εκ μέρους αυτού που κατέχει την αρετή, εκπέμπεται μια σιωπηλή πνευματική κραυγή προς όλες τις κατευθύνσεις. Και αυτό είναι πάρα πολύ ωφέλιμο και χρήσιμο. Έτσι εξηγείται το φαινόμενο της σιωπηλής διδασκαλίας, όπως αναφέρεται στην πατερική γραμματολογία.

Όταν ο Μέγας Αντώνιος αναγκάσθηκε να εγκαταλείψη το ασκητήριό του, το έκρινε δηλ. σκόπιμο, να πάη στην μεγάλη πόλη της Αλεξανδρείας για να βοηθήση εκεί τους διωκόμενους και δοκιμαζομένους Χριστιανούς, τότε, όπως λένε οι εκκλησιαστικοί ιστορικοί συγγραφείς, και μόνο από την θέα, παρακαλώ, του προσώπου του Αγίου Αντωνίου και το ήθος του, επίστευσαν περισσότεροι άνθρωποι στον Χριστό από όσους είχαν πιστεύσει για ένα διάστημα αρκετό, κάποιων χρόνων, από τα εξαίσια και θεοφιλή κηρύγματα αγίων άλλων, θα λέγαμε, ιεροκηρύκων, που είχαν, όλες τις καλές πνευματικές προδιαγραφές, που είχαν όλες τις αγιοπνευματικές προϋποθέσεις.

Ας μου επιτραπή, αγαπητοί μου αδελφοί, σ' αυτές τις μεταξύ μας συνάξεις, από καιρού εις καιρόν, να κάνωμε και εμείς, με την σειρά μας, όχι προσωπική, αλλά δημόσια εξομολόγησι.

Ένα από τα καλύτερα και δραστικώτερα κηρύγματα που δέχθηκα και "μ' έπιασε", με τράνταξε, στην ζωή μου, από τότε που ήμουν λαϊκός, και το οποίο κατέχει και μέχρι σήμερα σεβασμιωτάτη θέσι στις εξωτερικές αυτές πνευματικές εμπειρίες

μου, τελικά, δεν ήταν κήρυγμα η ομιλία, αλλά ήταν η θέα του προσώπου ενός μοναχού, ο οποίος ακόμα ζει. Που, ενώ αυτός ο μοναχός καθάριζε, αμέριμνος, χόρτα, σε ένα απόμακρο μέρος, σε μία άκρη του Κελλιού του, όταν είχα πάει να τον συναντήσω - τον είδα ξαφνικά, δεν περίμενα να είναι πιο έξω, πιο πέρα δηλ., αλλά και ο ίδιος ο μοναχός φαίνεται ότι δεν το περίμενε -, και τότε έπαθα, με την καλή έννοια, πνευματικό σωτήριο σοκ. Τόσο πολύ εγοητεύθηκα από αυτήν την υπέρ νουν και έννοιαν λάμψη του σώματός του ίσως, και ιδιαίτερα του προσώπου του, που μου κόπηκε η φωνή. Τάχασα! Εκείνος, βέβαια, σαν να μην έτρεχε τίποτε, με παρώτρυνε να φάμε, να με κεράση τρία και τέσσερα και πέντε λουκούμια. Είμαστε γνωστοί. Αλλά, παρά τα χρόνια που πέρασαν, ποτέ δεν διεννοήθηκα και δεν ετόλμησα να του το αναφέρω.

Είμαι σχεδόν σίγουρος ότι έχει ζήσει αλλεπάλληλες τέτοιες εμπειρίες και καταστάσεις, που δεν ξέρει πια να πρωτοθυμηθή, αν και εκείνη την στιγμή, δεν μπορώ να είμαι σίγουρος, αν αυτός ο μοναχός, εκείνο το οποίο έβλεπα εγώ, αν το καταλάβαινε και εκείνος εκείνην την στιγμή. Βέβαια, αυτό που σας λέω τώρα, δεν μπορούσα τότε, όχι να το σκεφθώ, αλλά και να μου το λέγανε δεν θα καταλάβαινα τίποτε. Αλλά, αυτό όμως είναι άλλη παράγραφος, το πως δηλ. γίνεται η θέα του θείου Φωτός, ποιοί είναι οι τρόποι, ποιές περιπτώσεις υπάρχουν και πως αυτό το θείο Φως μπορεί να αντανακλάται και στην υπόλοιπη λογική και άλογη κτίσι. Αυτό, είναι ένα άλλο κεφάλαιο, που θέλει σειρά ομιλιών.

Εκείνος ο μοναχός, αγαπητοί μου αδελφοί, κατ' ευθείαν σε ανάγει, τηρουμένων βέβαια των αναλογιών εννοείται, σ' αυτόν τούτον τον θεόπτη Μωϋσή, που όταν πήρε τις Δέκα Εντολές εις το όρος Σινά, εις την αγία Κορυφή, τόσο έλαμπε το πρόσωπό του, που κανείς δεν μπορούσε να τον κοιτάξη κατάματα. Η, σου δίνει μια πρώτη, εξωτερική πάντα, γεύσι, για το πως θα ήταν ο Χριστός, πάντα τηρουμένων των αναλογιών για να μη γίνη καμμία παρερμηνεία, κατά την Μεταμόρφωσι. Πως θα ήταν ο Χριστός κατά την Μεταμόρφωσι, ηλίου τηλαυγέστερον, που και το πρόσωπό Του έλαμψε ως ο ήλιος, αλλά και τα ρούχα Του είχαν γίνει λευκά σαν το χιόνι, και, γοητευμένοι οι τρεις πρόκριτοι των Μαθητών, έπεσαν κάτω μη αντέχοντες "οραν αυτήν την υπέρ νούν" φωτεινότητα του Χριστού, την φωτεινότητα και την ηδονή του θείου Φωτός, μη αντέχοντας, τότε, η πήλινη καρδιά τους εκείνη την θεία εμπειρία, όπως λέγει ο υμνογράφος, "μηπως συν τη οράσει και το ζην απολέσωσιν". Δηλ., ταυτόχρονα με την ενόρασι του θείου Φωτός, να μη χάσουν και την ζωή τους, αν και ο Χριστός τότε απεκάλυψε αμυδρώς δηλ. μικρό μέρος εκ της Θεότητός Του και όχι όλο το πλήρωμα της Θεότητός Του, το οποίο δεν μετριέται και δεν μπορεί να αποκαλυφθή σε κανένα λογικό κτίσμα, όχι μόνο τώρα, αλλά και εις τους αιώνας των αιώνων, γιατί είναι απείρων πνευματικών διαστάσεων.

Λοιπόν, εκείνος ο μοναχός σε συνδέει, με τον πειστικώτερο τρόπο, γενικώτερα, με όλες τις μεταμορφώσεις, δηλ. τις θεοπτίες, στο διάβα της εκκλησιαστικής ιστορίας που είχαν οι διάφοροι αγωνιστές. Και, πάνω απ' όλα, σε πείθει και βεβαιώνει εκείνο που λέγουν οι Άγιοι, και ο άγιος Συμεών ο Νέος Θεολόγος, ότι το Άγιο Πνεύμα είναι το ίδιο, και στο παρελθόν, και στο παρόν, και στο μέλλον, όπως λέγει και η Γραφή "ο Χριστός είναι ο ίδιος και χθες, και σήμερα".

Δηλ., ότι όλες αυτές οι εμπειρίες, οι πνευματικές καταστάσεις, ο Θεός θέλει πάντα να τις δίνη, αλλά το πρόβλημα ευρίσκεται σε όλους εμάς τους σύγχρονους Χριστιανούς και όχι στον Θεό, ο οποίος είναι διαχρονικά, πάντα, απροσωπολήπτης. Δεν υπάρχει προσωποληψία στον Θεό, διαχρονικά.

Όπως ο άγιος Σισώης, αυτό το άνθος της ερήμου, που τον εορτάζομε τον Ιούλιο, όταν είχε πλησιάσει στο τέλος του, έλαμψε το πρόσωπό του και το αντελήφθησαν αυτό, αυτήν την λάμψι, οι εκεί παρευρισκόμενοι, αν και ο ίδιος παρακαλούσε τον Θεό να μη τον πάρη τότε, αλλά να τον αφήση λίγο καιρό για να στενάξη, για να μετανοήση, για να βάλη αρχή μετανοίας. Και, όταν κάποιος του είπαν "τι μπορείς να κάνης τώρα εσύ που είσαι γέρων;", τους είπε "μπορω να στενάξω, και αυτό μου αρκεί". Αυτό θα πη "Ορθοδοξία"! Να είσαι κοντά στον Θεό, και να αισθάνεσαι πραγματικά ότι δεν έχεις βάλει καν αρχή μετανοίας.

Και για να μιλήσωμε ακόμη πιο θεολογικά, αγαπητοί μου αδελφοί, ο μοναχός

εκείνος μας έδωσε, γενικά θα λέγαμε, την εξωτερική βεβαιότητα γι' αυτό που διακηρύσσει και είναι η Ορθοδοξία μας. Ότι δηλ. τι; Ότι μπορεί να μετάσχη ο άνθρωπος, όπως λένε, στις "ακτιστες ενέργειες" του Θεού, να κολυμπήσει δηλ. στην θεία Χάρι, όπως έλεγε ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς στις περίφημες ησυχαστικές έριδες, νομίζω του 14ου αιώνα, τότε που συγκρούστηκε δηλ. ουσιαστικά εν προσώπω του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά, και άλλων βέβαια, η γνήσια Ορθόδοξη διαχρονική πνευματικότητα με την ψευδοπνευματικότητα των Δυτικών, με εκπροσώπους τότε τον Βαρλαάμ τον Καλαβρό, τον Γρηγορά, και άλλους, οι οποίοι θέλησαν να αλλοιώσουν την άπαξ παραδοθείσα Ορθόδοξη πνευματικότητα.

Όπως, λοιπόν, έλεγε ο Άγιος Γρηγόριος, στον Θεό δεν φθάνομε με τους συλλογισμούς, με την διαλεκτική, αλλά με την εμπειρία. Δεν αρκούν οι σκέψεις. Ο Θεός είναι υπέρλογος. Είναι έξω από τα σχήματα και τις παραστάσεις του κόσμου. Αλλά, φθάνομε με την εμπειρία και με την θεοπτία, που, φυσικά, αυτή, η θεοπτία, είναι ασχημάτιστη και δεν έχει σχέση, φυσικά, με τα διάφορα ψευτοοράματα διαφόρων, που είναι προϊόντα, η αυθυποβολής, η φαντασίας, η και ψυχοπάθειας, η καμουφλαρισμένης δαιμονικής ενέργειας.

Αλλά, για όλα αυτά, τα οποία είναι διάχυτα, δυστυχώς, στην εποχή μας, θα αναφερθούμε κάπως πιο αναλυτικά σε κάποια άλλη συνάφεια, πρώτα βέβαια ο Θεός.

Λοιπόν, η εν Θεώ σύγκρασις... Αυτό είναι, να γίνωμε ένα κράμα με τον Θεό. Η, όπως λέγει ο της Κλίμακος Ιωάννης, " Να φθάσωμε σε συνουσία... μετά του Θεού"! Ακούστε ρεαλισμός, τολμηρότης! Που να τολμήσωμε εμείς να μιλήσωμε σήμερα έτσι! Θα παρεξηγηθούμε. Είναι συνουσία, λέγει ο Άγιος, συνεύρεσις δηλ. μετά του Θεού, σε όλες τις πνευματικές, εμπειρικές, διαστάσεις, όχι διανοητικές η συναισθηματικές, αλλά πραγματικές εμπειρίες που έχει ο άνθρωπος όταν μετέχη της Χάριτος του Θεού. Είναι συνεύρεσις μετά του Θεού. Τι καταπληκτικός λόγος!

Είμαι σίγουρος, ότι η θέα εκείνου του μοναχού στην κατάστασι που η Θεία Πρόνοια ηυδόκησε να τον πετύχωμε, ξεπερνά κάθε ωραιότητα της παρούσης ζωής, είτε αυτή είναι νόμιμη, είτε είναι αμαρτωλή και παράνομη, ανεξαρτήτως δηλ. του αν είναι νόμιμη η άνομη.

Λοιπόν, συναισθανόμενος την δική μου αδυναμία, αγαπητοί μου αδελφοί, ύστερα από τα προαναφερθέντα, με αφορμή βέβαια αυτήν την μετακίνηση που μας έκανε ο Σεβασμιώτατος, εσκέφθηκα ότι ήταν προτιμώτερο για μένα να ευρίσκωμαι στο Μοναστήρι συνεχώς για να πενθώ τον εαυτό μου άχρι καιρού. Άλλωστε, αυτό θα πη "μοναχισμός". Θα πη να πάσχη ο μοναχός για τις αμαρτίες του και να

προσεύχεται για όλη την οικουμένη. Αυτός είναι ο γνήσιος Ορθόδοξος μοναχισμός. Και, αν γίνεται σωστά, η προσφορά του είναι πολυτιμώτατη.

Και, αυτήν την στιγμή, εντελώς αυθόρμητα, μου έρχεται η στάσι του αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, που, αν και είχε εμπειρίες - και τι δεν είχε ! -, παρά ταύτα, πάντα απέφευγε τις διοικητικές μέριμνες, ευθύνες, έστω και αν αυτές ήταν εκκλησιαστικές. Και, έλεγε χαρακτηριστικά ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος: "Μειζον μου, η απραξία". Δηλ., το ανώτερο για μένα είναι η εν Θεώ απραξία, δηλ., η μελέτη και η προσευχή. Μία "απραξία" που είναι προϊόν και συνισταμένη πολλών πνευματικών παραγόντων, που τώρα δεν είναι βέβαια της παρούσης ώρας να τις αναφέρωμε και να τις αναλύσωμε, ποιά είναι η κατά Θεόν δηλ. απραξία και η ησυχία.

Αλλά, δεν πρέπει να μας διαφεύγη, αγαπητοί μου αδελφοί, ότι, τελικά, σε κάτι τέτοιους, αγίους Γρηγορίου Θεολόγους, αγίους Μαξίμους, και όχι μόνο, στηρίχθηκε η Ορθοδοξία μας, σε δύσκολες, σε δυσκολώτατες περιόδους, η μάλλον, πιο ορθά, κάτι τέτοιους έκρινε και εχρησιμοποίησε η Θεία Πρόνοια για το καλό της Εκκλησίας μας.

Όταν εμεσολάβησε ο Μέγας Βασίλειος, ο φίλος του αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, και έγινε επίσκοπος Σασίμων, τόσο πολύ στενοχωρέθηκε ο άγιος Γρηγόριος, που, τι να σας πω... Έλεγε χαρακτηριστικά, μεταξύ των άλλων - βέβαια, να μη παρερμηνεύσωμε αυτό που έλεγε. Έλεγε: "Επαψα να πιστεύω στην φιλία". Εθεωρούσε δηλ., ότι του έκανε ο πραγματικός του φίλος - που όντως ήταν φίλος του ο Μέγας Βασίλειος - το μεγαλύτερο κακό που μπορούσε να του κάνη. Και, τότε, βέβαια, έφυγε στον Πόντο για προσωπική άσκησι, ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος.

Υπήρξε περίοδος, αγαπητοί μου αδελφοί, που, επί της εποχής του αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, είχαν καταλάβει όλες τις εκκλησίες της Κωνσταντινουπόλεως οι Αρειανοί. Τότε, οι λίγοι Ορθόδοξοι που υπήρχαν, για να βγουν από το αδιέξοδό τους, εκάλεσαν τον Γρηγόριο στην Κωνσταντινούπολι. Και μάλιστα, όταν τον είδαν καταβεβλημένο και καμπουριασμένο και καχεκτικό από την πολλή άσκησι, ακόμη και εκείνοι οι ίδιοι που τον εκάλεσαν, με την πρώτη ματιά, απεγοητεύθησαν. Αναρωτήθηκαν, αυτός θα μας σώση...; Μη έχοντας, μάλιστα, τότε διαθέσιμη Ορθόδοξη εκκλησία, φτιάχθηκε, τρόπον τινά, μία παράγκα, που ωνομάσθηκε "Αγία Αναστασία". Και τότε, όταν άρχισε τις πνευματοφόρες ομιλίες του, ο άγιος Γρηγόριος - είναι γνωστοί οι πέντε Θεολογικοί του Λόγοι - τότε τα πράγματα άλλαξαν. Οι Ορθόδοξοι εγοητεύθησαν και εκυριάρχησε η αλήθεια του Τριαδικού Θεού, η Ορθοδοξία δηλ.

Όταν, στην αρχή, μιλούσε από την Αγία Αναστασία, έλεγε, μεταξύ των άλλων: "Αυτοι, οι αιρετικοί δηλ., οι Αρειανοί, ας έχουν τους οίκους, τις εκκλησίες, - που, αν δεν υπάρχει σωστή λατρεία δεν σώζουν οι εκκλησίες, αυτές καθ' εαυτές -, εμείς όμως οι Ορθόδοξοι ας κρατήσωμε την αλήθεια, ας κρατήσωμε τον Ένοικο". Ποιός είναι ο "Ένοικος"; Εννοείται, ο Χριστός. Και, όταν, μετά από χρόνια, συν Θεώ, κατάφερε και έκανε όλες τις εκκλησίες Ορθόδοξες, και συνέβη κάποιος πειρασμός - ας μη το αναφέρωμε τώρα και ξεφύγωμε από το θέμα -, πήρε την ευθύνη επάνω του, πικραμένος, βέβαια, κατά άνθρωπον, και έλεγε: "Για μένα, εξ αιτίας μου, γίνεται αυτή η αναταραχή;" Και θυμήθηκε εκεί τον Προφήτη Ιωνά που έπεσε στην θάλασσα, και είπε, εν κατακλείδι, μεταξύ των άλλων, στους Ορθοδόξους πλέον Χριστιανούς της Κωνσταντινουπόλεως. Τους είπε: " Ακούστε, όταν ήλθα, δεν υπήρχε εκκλησία Ορθόδοξη. Τώρα, με την Χάρι του Θεού, δεν υπάρχει εκκλησία των Αρειανών. Γι' αυτό, αγαπητοί μου αδελφοί, θέλω και μένα να με αμείψετε. Και το δώρο που θέλω να μου κάνετε - ακούστε, ακούστε - είναι να με αφήσετε να φύγω, να ξαναπάω πάλι στην ησυχία". Καταλαβαίνετε, τότε, τι έγινε...

Κάτι ανάλογο έκανε και ο άγιος Ισαάκ ο Σύρος, που, ως επίσκοπος Νινευί, έμεινε, νομίζω, μία ημέρα, η δύο το πολύ στην επισκοπή του, κατά κυριολεξίαν. Όταν είδε δύο Χριστιανούς να τσακώνωνται, που ο ένας χρωστούσε στον άλλον, και ο δανειστής εκείνος που ήθελε και απαιτούσε, με τρόπο όχι σωστό, να πάρη τα χρήματα από κάποιον φτωχό που δεν είχε να τον ξεχρεώσει, είπε στον άγιο Ισαάκ: "Ε, τώρα, τι λέει το Ευαγγέλιο...", γιατί, πιο πριν, του είχε πη ο άγιος Ισαάκ: "Μα, αδελφέ μου, το Ευαγγέλιο λέει το α', το β', κλπ., καταλαβαίνετε... Και, όταν άκουσε ο άγιος Ισαάκ, ότι εκείνοι δεν υπελόγιζαν το Ευαγγέλιο, λέγει: "Αυτοι, το Ευαγγέλιο δεν σέβονται, θα σεβασθούν εμένα;" Και, αμέσως, βέβαια, υποκινούμενος από την θεία Χάρι και φωτιζόμενος από Αυτήν, ξαναέφυγε εις την έρημο και εις την προσφιλή του ησυχία.

Λοιπόν, αν ένας Άγιος Γρηγόριος είχε ανάγκη της ησυχίας και την θεωρούσε ανωτέρα, κι αν ένας Άγιος Ισαάκ, που, μόνο με το σύγγραμμά του, πόσους και πόσους δεν έχει ωφελήσει, διαχρονικά, αν αυτοί όλοι, οι οποίοι, με τον α' η β' τρόπο, ανεδείχθησαν όργανα της θείας Προνοίας και έσωσαν την Ορθοδοξία είχαν ανάγκη της ησυχίας, τότε τι να πούμε όλοι εμείς, που ανοήτως νομίζομε, καμμιιά φορά, ότι από εμάς έχει ανάγκη ο κόσμος....

Κάτι ανάλογο, έκανε και ο άγιος Σεραφείμ του Σάρωφ, που έμεινε έγκλειστος για κάποιο διάστημα.

Αλλά, τι λέγω; Όχι μόνον οι παλαιότεροι, αλλά και ακόμα και ο γνωστός σας, γι' αυτό και τον αναφέρω και πιο συχνά, πατήρ Παΐσιος, όταν ασκήτευε, πιο νέος, ως μοναχός στο Σινά, γιατί ήταν και Σιναΐτης, έξω φυσικά από την ιερά Μονή της

Αγίας Αικατερίνης, εις την αγία Επιστήμη τότε, έβαζε διάφορα εμπόδια στον δρόμο προς το Κελλί του. Έβαζε νεκροκεφαλές, και διάφορα κόκκαλα, νομίζω, κλπ., στον δρόμο προς το Κελλί του για να νομίζουν οι περαστικοί ορειβάτες, τουρίστες, κλπ., ότι εκεί, η περιοχή, είχε κινδύνους, ώστε να μη πηγαίνουν από εκεί και τον ενοχλούν άνευ λόγου. Καλά-καλά, πολλές φορές, δεν πήγαινε ούτε και στην εκκλησία, στο Καθολικό δηλ. της Μονής, βέβαια, αυτό δεν ισχύει καθόλου για μας, ας μην επηρεασθούμε. Προτιμούσε δηλ., κάποιες φορές, την ησυχία ακόμη και από αυτήν την λειτουργική σύναξι. Αλλά, είπαμε, αυτό ίσχυε μόνο για τον π. Παΐσιο και γι' αυτούς που είναι στα δικά του μέτρα.

Και έλεγε, σχετικά με το θέμα αυτό, ο μακαριστός Γέροντας: " Αν έχης μία ωραία πατάτα και την φας, μικρό το όφελος. Έφαγες μια πατάτα. Αν αυτήν την πατάτα, όμως, την θάψης για λίγο καιρό στο χώμα, εννοείται με όλες τις σωστές αγροτικές προδιαγραφές, τότε σε λίγο θα βγάλης πολλές πατάτες. Τι εννοούσε με το χαριτωμένο αυτό παράδειγμα του; Ότι, εάν κάποιος τραβηχθή, κατά Θεόν, στην ησυχία, για άσκησι και μόνωσι, με σωστό βέβαια φρόνημα - γιατί τίποτε στην Εκκλησία δεν είναι αυτοσκοπός -, αυτό, όχι μόνο δεν θα είναι ζημιά, αλλά θα είναι μεγάλο όφελος, και προσωπικό, και κοινό, για όλο δηλ. το πλήρωμα της Αγίας μας Εκκλησίας.

Όμως, ο Σεβασμιώτατος, τελικά, απ' ο,τι φαίνεται, υπερεκτιμά τις ανύπαρκτες ικανότητές μας, και, γνωρίζοντας, αναμφισβήτητα, καλύτερα από μας, τον ευσεβή σας πόθο για θείο λόγο, έκρινε, προς το παρόν τουλάχιστον, ότι είναι συμφερότερο για όλους μας η εδώ παραμονή μας την ημέρα αυτή γι' αυτές τις συνάξεις.

Οπότε, και εμείς, κάνομε με την σειρά μας, υπακοή, αναμφισβήτητα, παρά ταύτα, αγαλλομένω ποδί.... Άλλωστε, κατά τον άγιο Ιωάννη της Κλίμακος, υπακοή είναι να τολμάς πράγματα που διατάσσεσαι, που ξεπερνούν την δύναμί σου, γνωρίζοντας ότι άλλοι θα απολογηθούν γι' αυτό στο φρικτό βήμα του Χριστού. Άλλωστε, γι' αυτό έχομε και την ευλογία των Γεροντάδων και την προτροπή, όχι μόνο την ευλογία.

Είμαστε σήμερα εδώ για να καταθέσωμε εις την αγάπη σας, όχι βέβαια την ιδική μας σχεδόν ανύπαρκτη εμπειρία, αλλά την εμπειρία τόσων και τόσων αγίων ανδρών που συναντήσαμε όντως στο διάβα της ταλαιπώρου μας ζωής, κατά το λόγιον ότι "δεν είμαι μοναχός, κατ' αντιστοιχίαν Χριστιανός, αλλά είδα πραγματικούς μοναχούς - Χριστιανούς". Και ελπίζομε, ότι αυτή μας η κατάθεσις θα μετριάση κάπως το υστέρημα της ιδικής μας εν γένει πνευματικής ανωριμότητος και αγνωσίας.

Τώρα, αυτά, ήσαν εισαγωγικά. Στο σημείο αυτό, να σας ενημερώσω, ότι στα πρώτα μαθήματα των συνάξεών μας εδώ, θα ασχοληθούμε με ένα καυτό, πρακτικό και πολύ ωφέλιμο θέμα, της λεγομένης "μονολογιστής ευχής του Ιησού". Το "Κυριε, Ιησού Χριστέ, ελέησόν με τον αμαρτωλόν", η, πιο απλά, το "Κυριε, Ιησού Χριστέ, ελέησόν με".

Θα αναφερθούμε και θα αποδείξωμε, ότι αυτή η προσευχή δεν είναι απλώς μία προτροπή της αγίας μας Εκκλησίας, αλλά είναι εντολή, καθ' ο,τι εμπεριέχεται εις την γενικωτέρα εντολή περί προσευχής, το γνωστό μας "αδιαλείπτως προσεύχεσθαι", και ότι δεν απευθύνεται, παρακαλώ, αυτή η προσευχή, μόνο σε μοναχούς, αλλά και σε όλους τους λαϊκούς. Σε όλους τους Χριστιανούς.

Το να πιστεύουν κάποιοι το αντίθετο, αυτό είναι μέγα λάθος. Υπήρχαν, μέσα στο πέρασμα της ιστορίας, και στις μέρες μας, υπάρχουν Χριστιανοί που ασχολούνται πολύ με την προσευχή και έχουν δει πολλούς πνευματικούς καρπούς. Το "αδιαλείπτως προσεύχεσθαι" είναι εντολή, δεν είναι πολυτέλεια, και είναι για όλους τους Χριστιανούς. Και, ο αγώνας, και των λαϊκών, και των μοναχών, ας μη νομίζετε ότι έχει πάρα πολλές διαφορές. Βέβαια, ο μοναχός απομονώνεται και υπόσχεται την παρθενία, αναμφισβήτητα, την εξειδικευμένη - ας το πούμε έτσι, και μη το παρερμηνεύσετε - υπακοή στον Γέροντά του, που από πριν ελεύθερα επιλέγει, και την ακτημοσύνη. Αλλοίμονο, αν ο μοναχός έχη περιουσία, και αλλοίμονο αν ο μοναχός καυχιέται μέσα του για κάποια περιουσία, η έχη πόνο και καϋμό να κάνη πολλές ελεημοσύνες. Το ανώτερο δηλ. είναι η ακτημοσύνη για τους μοναχούς.

Επί πλέον, θα αναφερθούμε στο ποιά είναι αυτά τα στάδια της προσευχής, το ότι δηλ. πρέπει να την λέμε ψιθυριστά, στην αρχή, μετά νοερά, και μετά, μακάρι-μακάρι, και καρδιακά. Θα αναφερθούμε επίσης στα εξής: Ποιά είναι η μέθοδος της προσευχής, ποιά είναι τα πλεονεκτήματα, τα επί πλέον πλεονεκτήματα που έχει αυτή η προσευχή έναντι των άλλων προσευχών που έχει η αγία μας Εκκλησία. Βέβαια, όλες οι προσευχές είναι αγιοπνευματικής προελεύσεως, δεν το συζητάμε. Και η ψαλμωδία χρειάζεται, και η προσευχή χρειάζεται, και η νοερά προσευχή χρειάζεται, θα τα εξηγήσωμε αυτά. Ποιοί είναι οι πειρασμοί της, στην αρχή, οι δυσκολίες της, οι υπέρ νουν χαρές της, και, τέλος πάντων, ο,τι αφορά αυτήν την προσευχή.

Βέβαια, δεν ξεχνάμε ποτέ, ότι οι ομιλίες μας αυτές απευθύνονται σε λαϊκούς και θα είμαστε πιο διακριτικοί στο θέμα αυτό, όσο μπορούμε βέβαια, και ίσως, στο απώτερο μέλλον, αφού κάνωμε αυτές τις πρώτες 6-9 συνάξεις για την προσευχή, αργότερα, αν χρειασθή, μπορούμε να πούμε και κάποια επί πλέον συμπληρωματικά

στοιχεία για την προσευχή αυτή του Ιησού.

Αυτά, για σήμερα, είχαμε να πούμε, εντελώς εισαγωγικά, εις την αγάπη σας, και ευθύς το επόμενο Σάββατο, την ίδια πάντα ώρα, 6-7 μ.μ. δηλ., εδώ στον ιερό ναό της Παναγίας Δεσποίνης, θα μπορούμε και θα κάνωμε την πρώτη μας ομιλία για την προσευχή του Ιησού.

Τώρα, στο σημείο αυτό, δεν ξέρω, αν ήθελε κανείς να ρωτήσει κάτι. Παρακαλώ, ελεύθερα, να μη ντρέπεσθε. Άλλωστε, όλοι σχεδόν με ξέρετε, αν και βλέπω και αρκετούς καινούργιους, αλλά, τέλος πάντων, σχεδόν οι πιο πολλοί με ξέρετε και σας ξέρω, και γνωρίζεσθε και μεταξύ σας, οπότε δεν υπάρχει θέμα ντροπής. Πολλές φορές, από την πιο απλή απορία η ερώτησι μπορεί να βγη και κάτι πολύ πιο ωφέλιμο απ' ο,τι θα έβγαινε από μian εμπεριστατωμένη, εκ πρώτης όψεως, ερώτησι.

Αρχιμανδρίτης Αρσένιος Κατερέλος

Ηγούμενος Ι. Μονής Αγίου Νικολάου Δίβρης Φθιώτιδος

(Εσπερινή ομιλία στον Ι. Ναό Παναγίας Δεσποίνης Λαμίας κατά το έτος 1999)

Πηγή: impantokratoros.gr